

**БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра русского языка

**Аннотация к дипломной работе
«Реноминация в топонимике
как отражение социально-исторических процессов
(на материале российских и белорусских
ойконимов и урбанонимов)»**

Зяблицкая Валерия Андреевна

**Научный руководитель –
профессор
Ратникова И. Э.**

РЕФЕРАТ

Структура дипломной работы: введение, три главы, включающие 4 рисунка и таблицы, заключение, список использованной литературы (63 источника). Полный объем работы составляет 78 страниц.

Ключевые слова: ОНОМАСТИКА, ОНОМАСТИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО, ТОПОНИМ, ТОПОНИМИЯ, УРБАНОНИМ, УРБАНОНИМИЯ, ГОДОНИМ, НОМИНАЦИЯ, РЕНОМИНАЦИЯ. КОНТРОНОМИНАЦИЯ.

Цель дипломной работы – выявить приоритетные мотивы, историко-культурные и лингвистические характеристики реноминации в сфере урбанонимии Беларуси в XX–XXI вв.

Актуальность темы определяется а) возрастанием научного интереса к урбанистической культуре и, в частности, урбанонимам как ее носителям; б) необходимостью данных по реноминации для полной систематизации внутригородской топонимии; в) многоплановостью феномена переименования и его активным характером в XX–XXI вв.

Объект исследования – урбанонимы белорусских городов, вовлеченные в XX–XXI вв. в процессы реноминации в качестве исходных и конечных (всего более 2000 языковых единиц, извлеченных из справочников и СМИ).

Предмет – мотивы и семантические модели реноминации белорусских урбанонимов.

Методы исследования: описательный, структурный, лингвокультурологический анализ, элементы статистического анализа.

Результаты проведенного исследования: а) ранжированы лингвистические и экстралингвистические предпосылки реноминации как разновидности языкового реформирования (фоносимволические ассоциации географических названий, кумулятивные свойства семантики имен собственных, рефлексy древних представлений об изоморфизме объекта и его имени, прагматические установки номинатора и др.); б) выявлены социокультурные мотивы и языковые закономерности реноминации российских и белорусских топообъектов в XX–XXI вв.; в) определены семантические модели замены урбанонимов, характерные для Беларуси, выявлена их активность.

Научная новизна заключается в том, что в работе раскрыт системный характер процессов ре- и контрономинации в сфере урбанонимии, выявлены их закономерности и тенденции, влияние социолингвистических, общественно-политических и других факторов на характер урбанонимов и частоту отдельных типов внутригородских названий, что существенно для топонимики и в целом для теории имени собственного. **Практическая**

значимость исследования заключается в возможности использования его результатов в преподавании спецкурсов по ономастике и социолингвистике.

РЭФЕРАТ

Структура дыпломнай работы: уводзіны; тры часткі, якія ўключаюць 4 малюнка і табліцы; спіс выкарыстанай літаратуры (63 крыніц). Агульны аб'ём дыпломнай работы складае 78 старонак.

Ключавыя словы: АНАМАСТЫКА, АНАМАСТЫЧНАЯ ПРАСТОРА, ТАПОНІМ, ТАПАНІМІЯ, УРБАНОНІМ, УРБАНАНІМІЯ, ГАДОНІМ, НАМІНАЦЫЯ, РЭНАМІНАЦЫЯ, КОНТРНАМІНАЦЫЯ.

Мэта дыпломнай работы – вызначыць прыярытэтныя матывы, гісторыка-культурныя і лінгвістычныя характарыстыкі рэнамінацыі ў сферы ўрбананіміі Беларусі ў XX ст. – на пачатку XXI ст.

Актуальнасць тэмы вызначаецца а) узростаннем навуковай цікавасці да урбаністычнай культуры і, у прыватнасці, урбанонімам як яе носбітам; б) неабходнасцю звестак па рэнамінацыі для поўнай сістэматызацыі ўнутрыгарадской тапаніміі; в) складанасцю феномена рэнамінацыі і яго актыўным характарам у XX ст. – на пачатку XXI ст.

Аб'ект даследавання – урбанонімы беларускіх гарадоў, далучаныя ў XX ст. – на пачатку XXI ст. да працэсаў рэнамінацыі ў якасці зыходных і канчатковых (усяго больш за 2000 моўных адзінак, якія выбраны з даведнікаў і СМІ). **Прадмет** – матывы і семантычныя мадэлі рэнамінацыі ўрбанонімаў Беларусі.

Метады даследавання: апісальны, структурны, лінгвакультуралагічны аналіз, элементы колькасна-статыстычнага аналізу.

Вынікі праведзенага даследавання: а) ранжыраваны лінгвістычныя і экстралінгвістычныя перадумовы рэнамінацыі як разнавіднасці моўнага рэфарміравання (фонасімвалічныя асацыяцыі геаграфічных назваў, кумулятыўныя ўласцівасці імёнаў уласных, рэфлексы старажытных уяўленняў аб ізамарфізме аб'екта і яго імя, прагматычныя ўстаноўкі намінатара і інш.); б) выяўлены сацыякультурныя матывы і моўныя заканамернасці рэнамінацыі расійскіх гарадоў і беларускіх тапааб'ектаў у XX ст. – на пачатку XXI ст.; в) вызначаны семантычныя мадэлі замены ўрбанонімаў, характэрныя для Беларусі, выяўлена іх актыўнасць.

Навуковая навізна заключаецца ў тым, што ў рабоце паказаны сістэмны характар працэсаў рэ- і контрнамінацыі ў сферы ўрбананіміі, выяўлены іх заканамернасці і тэндэнцыі, уплыў сацыялінгвістычных, грамадска-палітычных і іншых фактараў на характар урбанонімаў і частотнасць тыпаў унутрыгарадскіх назваў, што істотна для тапанімікі і ў цэлым для тэорыі імя ўласнага.

Практычная значнасць даследавання заключаецца ў магчымасці выкарыстання яго вынікаў у выкладанні спецкурсаў па анамастыцы і сацыялінгвістыцы.

ABSTRACT

Structure of the diploma paper: introduction, three chapters including 4 figures and tables, conclusion, bibliography (63 titles). The whole work constitutes 78 pages.

Keywords: ONOMASTICS, ONOMASTIC SPACE, TOPONYM, TOPONYMY, URBANONYM, URBANONYMY, GODONYM, NOMINATION, RENOMINATION, COUNTER-NOMINATION.

Aim of the paper is to outline the priority motivation types, historical, cultural and linguistic characteristics of renomination in XX-XXI century Belarusian urbanonymy.

Topicality of the research is determined by the following: a) there is growing interest towards urban culture among scientists, in particular, towards urbanonyms as its carriers; b) data on renomination is needed to fully systematise intracity toponymy; c) renomination phenomenon is multi-dimensional, and has been quite active in XX-XXI centuries.

Object of the research is Belarusian urbanonyms involved into the XX-XXI century renomination process as initial and final (over 2000 units total, taken from reference books and manuals). **Subject** is the motives and semantic models of Belarusian urbanonym renomination.

Methods of research: descriptive, structural, linguocultural analysis, elements of statistical analysis.

Results of the research: a) linguistic and extralinguistic prerequisites for renomination as a type of language reform have been arranged by priority (phonosymbolic connotations of geographic names, cumulative features of proper name semantics, reflexes of old impressions of object-name isomorphism, pragmatic situation of the nominator etc.); б) sociocultural and linguistic regularities of Russian and Belarusian topo-object renomination in XX-XXI centuries have been determined; в) semantic models of urbanonym replacement typical for Belarus have been defined, their activity has been outlined.

Scientific novelty consists in the fact that the paper elaborates upon the systemic character of re- and counter-nomination processes in urbanonymy, outlines their tendencies and regularities as well as the influence of sociolinguistic, social, political and other factors have on the nature of urbanonyms and the frequency at which certain types of intracity names occur, which is substantial for both toponymics and proper name theory as a whole. **Practical significance** of the research consists in the fact that its results can be used for teaching specialized courses on onomastics and sociolinguistics.